

การศึกษาความสัมพันธ์คานอนิคอระหว่างรูปแบบการเรียนรู้
และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
A study of canonical correlation between learning styles
and lifelong learning skills of high school students

อภิญา งามดี¹
Apinya Ngamdee¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์คานอนิคอระหว่างรูปแบบการเรียนรู้ และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำนวน 441 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามรูปแบบการเรียนรู้ และแบบทดสอบการเรียนรู้ตลอดชีวิต สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสหสัมพันธ์คานอนิคอ

ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบหลีกเลี่ยง และการเรียนรู้แบบอิสระ อยู่ในระดับมาก เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และเรียนรู้แบบแข่งขัน อยู่ในระดับปานกลาง เรียนรู้แบบพึ่งพา อยู่ในระดับน้อย มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน ความสามารถในการกำกับตนเอง ความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกัน และความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความใฝ่รู้ใฝ่เรียนในระดับปานกลาง

2. แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเรียนรู้กับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 3 แบบแผน ชุดตัวแปรรูปแบบการเรียนรู้สามารถอธิบายชุดตัวแปรด้านทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ร้อยละ 63.0, 18.0 และ 6.0 ตามลำดับ

คำสำคัญ : รูปแบบการเรียนรู้, ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต, สหสัมพันธ์คานอนิคอ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
Master Degree of Education in Educational Research and Evaluation Nakhon Ratchasima Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the level of the learning style and lifelong learning skills of high school students and 2) the canonical correlation between learning styles and lifelong learning skills of high school students, the sample group consisted of high school students. The Two-Stage Random Sampling was used to select 441 high school student in The Secondary Education Service Area Office 18. The instrument for this study were questionnaire asking the learning style and lifelong learning skills. The statistics used to analyze data in clude mean, standard deviation and canonical correlation.

The research findings were found that

1. The level of collaborative learning avoidance learning and independent learning was high. The level of participant learning and competitive learning was mediocre. The level of dependent learning was low. The level of lifelong learning in term of learning ability, self-directed learning, learn together and readiness for change was high. The level of lifelong learning in term of achievement motivation and curiosity was mediocre.

2. The canonical correlation between the learning styles and lifelong learning had three functions. The covariance of the canonical function at first, second and third were 63.0, 18.0 and 6.0 percent respectively.

Keywords: learning style lifelong, learning skills, canonical

บทนำ

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องอยู่ในทุกช่วงชีวิต โดยการศึกษาด้านความรู้พัฒนาทักษะ เจตคติจากบุคคลหรือสถาบันทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อให้สามารถปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก สามารถดำเนินชีวิตประกอบอาชีพ และปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในแต่ละช่วงวัยได้อย่างเหมาะสม การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับการเพิ่มพูนด้านความรู้ทักษะ และเจตคติที่ดีในการดำเนินชีวิต (ศักรินทร์ ชนประชา, 2562)

การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความต่อเนื่องจนบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และช่วยเหลือสังคม การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ของการศึกษาที่เกิดขึ้นภายใต้ความพยายามของ OECD UNESCO และสภายุโรป (Council of Europe) เป็นการสนองต่อ ความบกพร่องที่เกิดขึ้นในอดีตองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่ง

สหประชาชาติ (UNESCO) ได้มีการกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ที่เป็นสากลและเหมาะกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคลโดยแบ่งคุณลักษณะออกเป็น 5 ด้าน คือ เรียนเพื่อรู้ (Learning to know) เป็นการเรียนเพื่อให้มีความรู้อันจะสามารถนำไปสร้างประโยชน์ต่อได้ เรียนรู้เพื่อปฏิบัติ (Learning to do) เป็นการเรียนโดยการลงมือทำเพื่อนำไปสู่การสร้างอาชีพ เรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน (Learning to with the others) เป็นการเรียนรู้เพื่อการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม เรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) เป็นการเรียนรู้ เพื่อการรู้จักตนเอง และวางแผนเพื่อการพัฒนาศักยภาพตนเองในอนาคต และ เรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงตนเองและสังคม (Learning to Transform Oneself and Society) เป็นการเรียนรู้เพื่อนำความรู้ ทักษะและสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นผลมาจากการเรียนรู้สร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในองค์กร ชุมชน (ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย, 2558) นอกจากนี้บุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือบุคคลที่บอกกับตนเองได้ว่ากำลังทำอะไร อย่างไร ที่ไหน ทำไม อีกทั้ง สามารถวางแผนควบคุม และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองพร้อม ๆ กับการประยุกต์การเรียนรู้ นั้นให้เหมาะสมกับตนเองเป็นบุคคลที่มีแรงจูงใจมีแบบแผนการเรียนรู้ มีความสามารถจัดการภาระงานของตน สามารถพัฒนาทักษะ รวมถึงใช้เวลาอย่างเหมาะสม เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวและชีวิตการทำงาน ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตจะมีลักษณะเป็นผู้ซึ่งมีความอยากรู้อยากเห็น และสนใจที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ มีความเชื่อมั่นในความสามารถ และมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองพร้อมที่จะยอมรับความผิดพลาด ในการเรียนรู้ของตนเองและผู้อื่น ทั้งนี้ต้องมีแรงบันดาลใจในการแสวงหาโอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เป็นประจำโดยไม่ละทิ้งภารกิจหน้าที่การงานของตนเอง ตลอดจนมีความอดทนอดกลั้นที่จะเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ตนเองได้รับการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ได้กำหนดกรอบในการพัฒนาคุณภาพคนไทยซึ่งรวมถึงเยาวชนยุคใหม่ให้มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร การคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และสามารถทำงานเป็นกลุ่มได้อย่างเป็นกัลยาณมิตร มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย เป็นกลุ่มกำลังคนที่มีคุณภาพ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นมีความรู้ ความสามารถ และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการมีโอกาสนับถืออย่างเสมอภาค และกรอบในการพัฒนาเยาวชนของข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ได้จำแนกตัวบ่งชี้ในการส่งเสริมเยาวชนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม มีวิธีการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้ และมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงาน (สุทธิวรรณ ตันตริจนาวงศ์ 2560)

การที่จะพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นกำลังสำคัญและทำหน้าที่ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระดับประเทศ จึงมีความสำคัญมากขึ้น และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เยาวชนต้องแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาทักษะ

ต่างๆ อย่างไรก็ตามการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นไม่ได้จำกัดอยู่ใน สถานศึกษาหรือสถานที่ทำงานเท่านั้น แต่เยาวชนสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นได้จากแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเยาวชนนั้นจะอยู่ในรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบ โรงเรียน หรือการศึกษาตามอัธยาศัย รวมไปถึงเยาวชนที่คลาดแคลนโอกาส แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกประเภทล้วนมีข้อมูลความรู้ กิจกรรม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทุกขณะ และตรงตามความต้องการของเยาวชน มีองค์ความรู้ที่ครบถ้วน และมีวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเยาวชน เพื่อให้สามารถศึกษาข้อมูล ความรู้ที่ตรงกับความต้องการของตนเองและเชื่อมโยงข้อมูล ความรู้ดังกล่าวกับการดำเนินชีวิต ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างทันทั่วทั้งสอดคล้องกับ ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ที่ให้ความสำคัญเรื่องการศึกษาตลอดชีวิต และการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทยเพื่อพัฒนาคนไทยให้มีภูมิคุ้มกัน ทนต่อการเปลี่ยนแปลง โดยพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัยพัฒนาทักษะให้คนมีการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพตามที่ปรากฏใน “ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ยั่งยืน” ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มุ่งสร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน มินิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของเยาวชน ควบคู่กับการส่งเสริมให้ องค์กร กลุ่มบุคคล ชุมชน ประชาชน และสื่อทุกประเภทเป็นแหล่งการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สื่อสารด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย รวมถึงส่งเสริมการศึกษาทางเลือก ทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพและ สนับสนุนปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ, 2555) การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อการพัฒนาตัวบุคคล เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมของประเทศชาติและของโลก นอกจากนี้ Thailand 4.0 ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบาย ที่เปลี่ยนเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมในขณะที่ทั่วโลกมีการแข่งขันที่สูงขึ้น เราจึงต้องเปลี่ยนสู่ยุค Thailand 4.0 เพื่อให้ประเทศไทยให้กลายเป็นกลุ่มประเทศที่มีรายได้สูง และเปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ดังนั้นเพื่อพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายให้ได้ ต้องเริ่มที่การพัฒนาเยาวชนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและพัฒนาตัวเองตลอดเวลา เพื่อเตรียมพร้อมสู่การเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นยุคเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งเน้นการสร้างให้คนไทยสามารถคิดเองได้ (พาสนา จุลรัตน์, 2561)

ทักษะเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ช่วยให้สามารถพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเองไปสู่ความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร แต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพออีกต่อไป แต่จำเป็นต้องมีศักยภาพในการปรับข้อมูลข่าวสารเหล่านั้น เพื่อนำมาใช้แก้ไขปรับปรุงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมด้วย ประกอบกับความรู้ต่างๆ ถูก

สร้างขึ้น และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความรู้บางอย่างถูกแทนที่ด้วยความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ ในขณะที่ความรู้อีกจำนวนมากยังคงอยู่ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน จึงไม่อาจครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงความรู้ในระยะยาวได้ ควรให้ความสำคัญในการพัฒนา เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ผู้เรียนรู้ที่ดีจะสามารถค้นพบและใช้ความรู้ใหม่ๆ ให้เกิดประโยชน์ได้ (Evers ; Rush ; & Berdrow. 2002)

ในการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่มุ่งสู่โลกาภิวัตน์ และความหลากหลายของข่าวสารทำให้สังคมได้รับการพัฒนาเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา ดังนั้น เพื่อเปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนสามารถคิดเป็น ทำเป็น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและ กิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2542)

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2559) ได้ชี้ให้เห็นว่าการจะพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพได้นั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งคือการทำความเข้าใจในลักษณะและธรรมชาติของผู้เรียน ตลอดจนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจในความแตกต่างพื้นฐานของผู้เรียนว่ามีความ สนใจในรูปแบบการเรียนของผู้เรียนว่ามีลักษณะโครงสร้างการเรียนเป็นอย่างไร เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ (Grasha, 2002) นักจิตวิทยาเชื่อว่านักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนที่แตกต่างกัน ย่อมมีความแตกต่างกันในเรื่องการเรียน ทั้งในส่วนที่ประสบผลสำเร็จและความล้มเหลว ประกอบกับลักษณะของ ผู้เรียนจะมีส่วนในกระบวนการที่จะเรียนที่แตกต่างกัน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบแบบของการเรียนที่เหมาะสม ลักษณะของผู้เรียนที่เหมาะสมจะช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงสุด และผลการวิจัยเกี่ยวกับแบบการเรียนเป็นจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนนั้นเกี่ยวข้องกับผู้ใช้ในการเรียน และมีการปรับจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่าแบบการเรียนนั้นเกี่ยวข้องกับผู้ใช้ในการเรียน และมีการปรับแบบหรือวิธีการเรียนตามลักษณะของเนื้อหาที่จะเรียน (Mc Laughlin, 2006)

รูปแบบการเรียนเป็นวิธีการคิดและวิธีการแก้ปัญหา ที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน และใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน โดยผู้เรียนแต่ละคนจะมีแบบการเรียนที่แตกต่างกันออกไปการศึกษาครั้งนี้แบ่งรูปแบบการเรียนของผู้เรียนได้หลายรูปแบบที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งนับเป็นส่วนที่สำคัญในการส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากข้างต้นผู้วิจัยได้สนใจศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ซึ่งเป็นช่วงอายุที่กำลังเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่การศึกษาในระดับอุดมศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา ขับเคลื่อนประเทศให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง รูปแบบการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งเสริมทักษะเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ในระดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์คานานิโคระหว่างรูปแบบการเรียนรู้ และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมุติฐานการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนรู้อย่างน้อย 1 รูปแบบ ส่งผลซึ่งกันและกันกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวแปร

1.1 รูปแบบการเรียนรู้ คือ ลักษณะการเรียนรู้ในห้องเรียนที่ผู้เรียนแต่ละคนจะมีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไป การศึกษาครั้งนี้แบ่งแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนออกเป็น 6 แบบ

1.2 การเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ ความสามารถในการรู้จักวิธีการ ให้ได้มาซึ่งความรู้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของระยะเวลาและสถานที่ จนทำให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

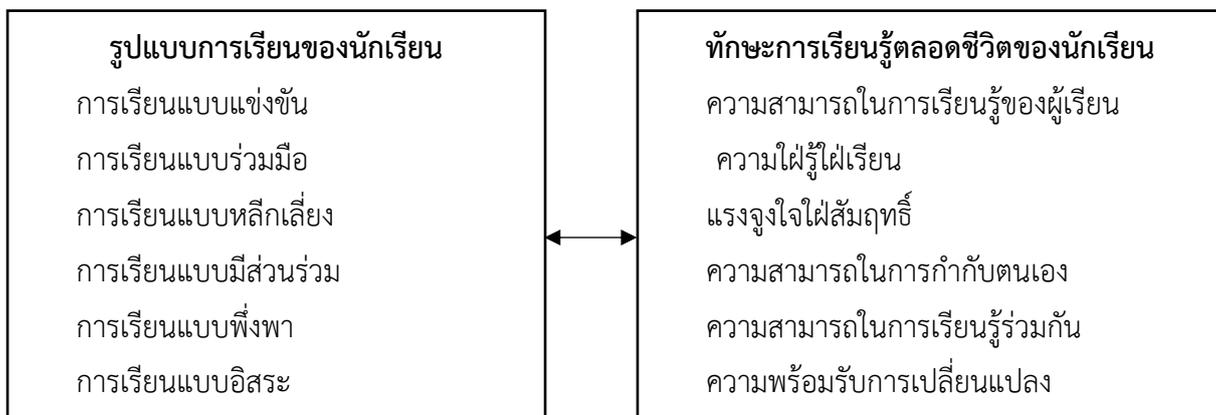
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 11,111 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 441 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling)

2.3 ระยะเวลาในการทำวิจัย เมษายน 2562 – เมษายน 2564

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากร คือ ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 18 โรงเรียน จำนวน 11,111 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 441 คน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการเรียนรู้แบบร่วมมือ แบบหลีกเลี่ยง และการเรียนรู้แบบอิสระ อยู่ในระดับมาก เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และเรียนรู้แบบแข่งขัน อยู่ในระดับปานกลาง เรียนรู้แบบพึ่งพา อยู่ในระดับน้อย

1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน ความสามารถในการกำกับตนเอง ความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกัน และความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความใฝ่รู้ใฝ่เรียนในระดับปานกลาง

2. ผลการวิเคราะห์แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการ学习与ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเรียนรู้กับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

ชุดที่ 1 เป็นมิติที่มีค่าสหสัมพันธ์สูงสุด ชุดตัวแปรรูปแบบการเรียนรู้สามารถอธิบายชุดตัว
แปรด้านทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ร้อยละ 63.0 ตัวประกอบมีความสัมพันธ์ 1 แบบ ได้แก่ รูปแบบ
การเรียนรู้แบบแข่งขัน และรูปแบบการเรียนรู้แบบอิสระ ส่งผลซึ่งกันและกันกับความสามารถในการ
เรียนรู้ของผู้เรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยง และการเรียนรู้แบบ
อิสระ อยู่ในระดับมาก เรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และเรียนรู้แบบแข่งขัน อยู่ในระดับปานกลาง เรียนรู้
แบบพึ่งพา และเรียนรู้แบบร่วมมือ อยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับ ญัฐดนัย ประภัสโรทัย (2556)
รูปแบบการเรียนรู้แตกต่างกันส่งผลให้นักเรียนที่มีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการเรียนรู้แบบ
หลีกเลี่ยงมีพฤติกรรมในการเรียนต่างกัน โดยนักเรียนที่มีการเรียนแบบมีส่วนร่วมจะชอบเข้าห้องเรียน
มีความรับผิดชอบในการเรียน พยายามรับรู้ให้มากที่สุดจากชั้นเรียน ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมกับ
ผู้อื่นในการทำในสิ่งที่ตกลงไว้ร่วมกัน ซึ่งตรงข้ามกับนักเรียนที่มีการเรียนแบบหลีกเลี่ยงที่มีพฤติกรรม
ไม่สนใจเรียน เนื้อหาวิชาในชั้นเรียน ไม่มีส่วนร่วมกับนักเรียนคนอื่นและอาจารย์ ไม่สนใจสิ่งที่เกิดขึ้น
ในชั้นเรียนมีทัศนคติต่อห้องเรียนว่าเป็นสถานที่ที่ไม่น่าสนใจ (Grasha และ Reichmann, 1975) แต่
พฤติกรรมในการเรียนของนักเรียนที่มีการเรียนแบบมีส่วนร่วมเอื้อต่อการแสวงหาความรู้เพิ่มของ
นักเรียน

1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านความสามารถ
ในการเรียนรู้ของผู้เรียน ความสามารถในการกำกับตนเอง ความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกัน และ
ความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง อยู่ในระดับมาก และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความใฝ่รู้ใฝ่เรียนในระดับ
ปานกลาง สอดคล้องกับ สุบิน ไชยยะ (2558) ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นจะมีลักษณะเป็นผู้ซึ่งมีความ
อยากรู้อยากเห็น และสนใจที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีความเชื่อมั่นในความสามารถ และมีความ
รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองพร้อมที่จะยอมรับความผิดพลาด ในการเรียนรู้ของตนเองและผู้อื่น
ทั้งนี้ต้องมีแรงบันดาลใจในการแสวงหา โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่อยู่เสมอโดยไม่ละทิ้งภารกิจหน้าที่
การงาน ของตนเอง ตลอดจนมีความอดทนอดกลั้นที่จะเรียนรู้และเปิดโอกาสให้ ตนเองได้รับการ
พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น (Lewis, 2007) สอดคล้องกับ Kiley and Cannon (2000) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนรู้ตลอด
ชีวิตเป็นผู้ซึ่งมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการวางแผนการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้
ด้วยตนเอง อย่างสม่ำเสมอ และสามารถบูรณาการความรู้จากสาขาวิชาที่แตกต่างกันได้ เหมาะสม
โดยมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้อยู่เป็นประจำ ตลอดจนสามารถ ที่จะเรียนรู้ทั้งสภาพแวดล้อมที่

เป็นทางการกับไม่เป็นทางการได้เป็นอย่างดี และ มีความเข้าใจในการใช้ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ในบริบทที่แตกต่างกับ สถานการณ์ที่ไม่เหมือนกันได้

2. นักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบแข่งขัน และแบบอิสระ จะมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน และด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่า รูปแบบการเรียนรู้อย่างน้อย 1 รูปแบบ ส่งผลซึ่งกันและกันกับทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังคำกล่าวของ ลีริอร์ วิชชาวุธ (2554) แรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลางของการเรียนรู้ ความต้องการที่จะเรียนของผู้เรียนทั้งด้านความรู้สึกรู้สึกและการรู้คิดเป็นสิ่งสำคัญ ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ มากหากมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ด้วยตนเอง โดยมีผู้อำนวยความสะดวกและสนับสนุนให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ สอดคล้องกับ วีรพล แสงปัญญา (2561) ลักษณะของการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองเป็นตัวอย่งการเรียนรู้ที่ตัวอย่างหนึ่งของการศึกษาเพื่อความเข้าใจตนเอง เนื่องจากตั้งอยู่บนฐานของทางเลือกและความอิสระ ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจ จูงใจตน กำหนดแนวทางปฏิบัติในการเรียนของตน ผู้เรียนเลือกประเด็นที่ต้องการเรียน เป้าหมาย กลวิธี และทรัพยากรที่ต้องการใช้ภายใต้การแนะนำของผู้สอน สอดคล้องกับ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2546) การศึกษาเรื่องการเรียนรู้แบบอิสระ และการศึกษานอกระบบได้นำเรื่องนี้มาศึกษาอย่างจริงจัง และมีการพัฒนาแนวความคิดให้มีลักษณะเป็นวิชาการมากขึ้น ในมุมมอง การศึกษาผู้ใหญ่การเรียนรู้แบบอิสระมุ่งไปสู่การศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต และเรื่องนี้เป็นที่รู้จักชัดเจนมากขึ้น หลักการศึกษาผู้ใหญ่ เรียกว่า “แอนดราโกจี (Andragogy)” มีใจความสำคัญคือ ศิลป์ และศาสตร์ ในการช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ โดยแนวคิดหลักเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบอิสระเน้นแรงจูงใจ ภายใต้นตนเอง ความสามารถในการค้นหาความต้องการ และความสนใจของตนเอง นำไปสู่การลงมือกระทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และการยอมรับผลของการกระทำนั้น ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนแบบแข่งขัน และแบบอิสระเป็นการเรียนในลักษณะที่เรียนรู้ด้วยการพยายามกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีกว่าคนอื่น ๆ ในชั้นเรียน เพื่อหวังรางวัลและคิดว่าตนจะต้องเป็นผู้ชนะเสมอ ชอบเป็นผู้นำสร้างความประทับใจให้กับครูผู้สอน ชอบครอบงำคนอื่นเวลาอภิปราย และบุคคลในลักษณะชอบคิดและชอบกระทำเรื่องราวต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ชอบรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เชื่อมั่นในความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองและชอบทำงานด้วยตนเองตามลำพังมากกว่าทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและชอบเรียนรู้เฉพาะเนื้อหาที่คิดว่าสำคัญ จึงส่งผลให้นักเรียนมีทักษะในการสืบค้นข้อมูล สามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูล มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสารสามารถในการสรุปประเด็นการเรียนรู้ ความสามารถในการบูรณาการการเรียนรู้ และมีการริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง การมุ่งอนาคต การเรียนรู้ในสิ่งที่จะพัฒนาตนเอง และสังคมตระหนักว่าเป็นความรับผิดชอบของตนในการแสวงหาความรู้ การมีความสุขกับการเรียนรู้ทุกประเภท ความกล้าทางวิชาการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534) อธิบายว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการมีลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นรูปแบบที่เอื้อให้นิสิตนักศึกษาแสวงหาความรู้เพิ่ม นักเรียนที่มีการ

เรียนแบบมีส่วนร่วมจึงมีทักษะการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่มีการเรียนแบบอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา (2551) ที่กล่าวว่าเนื่องจากรูปแบบการเรียนแต่ละแบบจัดเป็นวิธีในการเรียนรู้ของนักเรียน ถ้ารูปแบบการเรียนไม่สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตก็จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้น้อย โดยรูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้อง และทำให้นักเรียนมีลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะต้องเป็นแบบการเรียนที่นักเรียนสามารถหาความรู้เพิ่มเติม และส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์มากกว่าการรอรับข้อมูล โดยนักเรียนที่มีการเรียนแบบมีส่วนร่วม แบบร่วมมือ แบบแข่งขัน แบบพึ่งพา และแบบอิสระจะเป็นแบบการเรียนที่เอื้อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่ง (CHEGG, 2020) กล่าวว่าทักษะการเรียนรู้เป็นสมรรถนะหนึ่งในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้น นักเรียนที่มีการเรียนแบบมีส่วนร่วม แบบร่วมมือ และแบบแข่งขันจึงมีทักษะการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่มีการเรียนแบบอื่น ๆ สอดคล้องกับ สุวีรัตน์ ศรีบุญเรือง (2550) ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ในกลุ่มศูนย์สุขภาพศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ส่งผลต่อ ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยรวม และรายด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ แบบหลีกเลี่ยง และแบบอิสระมากที่สุด แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในปัจจุบันมีลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นลักษณะที่มีความรู้ และสามารถเรียนได้ดี ชอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มเพื่อน ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น การเรียนรู้แบบหลีกเลี่ยงจะมีลักษณะที่ไม่สนใจเนื้อหาวิชา ไม่ชอบมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่สนใจสิ่งที่จะเกิดขึ้นในห้องเรียน ไม่ชอบการมีส่วนร่วมกับคนอื่นและผู้สอนในห้องเรียน ไม่ชอบแข่งขันกับผู้อื่น และมีการเรียนรู้แบบอิสระ คือ การเรียนรู้ของบุคคลในลักษณะชอบคิดและชอบกระทำเรื่องราวต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ชอบรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เชื่อมั่นในความสามารถในการเรียนรู้ของตนเองและชอบทำงานด้วยตนเองตามลำพังมากกว่าทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงและชอบเรียนรู้เฉพาะเนื้อหาที่คิดว่าสำคัญ จากรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปครูผู้สอนควรหารูปแบบการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของเด็กในปัจจุบัน ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจและปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบนี้ ดังนั้นควรเน้นกิจกรรมในชั้นเรียนที่ให้นักเรียนมีการร่วมมือมีการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนมากขึ้น นอกจากนี้ครูยังต้องศึกษาและทำความเข้าใจความแตกต่างของนักเรียนเพื่อให้สามารถจัดการเรียนให้เหมาะสมกับนักเรียนทุกคน

1.2 จากการทราบความสัมพันธ์ของตัวแปรประกอบระหว่างรูปแบบการเรียนรู้และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากชุดที่ 1 ตัวแปรประกอบที่มีความสัมพันธ์แบบที่ 1 ได้แก่ การเรียนรู้แบบแข่งขัน การเรียนรู้แบบอิสระ ส่งผลซึ่งกันและกันกับความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในส่วนชุดที่ 2 ตัวแปรประกอบที่มีความสัมพันธ์แบบที่ 1 การเรียนรู้แบบแข่งขัน ส่งผลซึ่งกันและกันกับความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบที่ 2 การเรียนรู้แบบอิสระ ส่งผลซึ่งกันและกันกับความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกัน และความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ควรนำผลการศึกษาที่ได้ไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในด้านต่างๆ ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของรูปแบบการเรียนรู้และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในสภาพแวดล้อม หรือสภาพสังคมที่แตกต่างกันซึ่งอาจจะได้สารสนเทศแตกต่างกันออกไป

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.3 ควรมีการศึกษาการสร้างแบบวัดรูปแบบการเรียนรู้และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในรูปแบบอื่น ๆ

บรรณานุกรม

- จิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยา. (2551). **ลักษณะผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีสุดท้าย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย. (2558). **การพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับเยาวชน**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ณัฐดนัย ประภัสโรทัย. (2556). **การศึกษาทักษะการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**. OJED, 8(2), น. 30-40.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2534). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- พาสนา จุลรัตน์. (2561). **การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในยุค Thailand 4.0**. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 11(2) น. 2363-2380
- ไพฑูริย์ สีนลรัตน์. (2559). **การศึกษายุค 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา**. ศูนย์ตำราและเอกสารวิชาการ วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2557). **สี่เสาหลักของการศึกษา**. จาก [www.curriculumandlearning.com /upload/สี่เสาหลักทางการศึกษา_1400078221.pdf](http://www.curriculumandlearning.com/upload/สี่เสาหลักทางการศึกษา_1400078221.pdf). สืบค้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2563.

- วีรพล แสงปัญญา. (2561). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศักรินทร์ ชนประชา. (2562). **การเรียนตลอดชีวิต**. วารสาร AL – NUR บัณฑิตวิทยาลัย, 14(26), น. 159-175
- สิริอร วิชชาวุธ. (2554). **จิตวิทยาการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุบิน ไชยยะ. (2558). **กลยุทธ์การบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรรัตน์ ศรีบุญเรือง. (2550). **การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ในกลุ่มศูนย์สุขศาสตร์**. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัย และสถิติ ทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2546). **การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพ**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. (อาชีวศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุทธิวรรณ ตันตริจนวงศ์. (2560). **ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21**. วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University, 10(12), น. 2843 - 2854
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559**. [ออนไลน์]. สืบค้นจาก : <http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf> (2562, 21 กรกฎาคม).
- CHEGG. (2020). **Cooperative Vs. Competitive Learning: To Group or Not to Group?**, (Online), <https://www.chegg.com/study-101/cooperative-vs-competitivelearning/>
- Evers ; Rush ; & Berdrow. (2010). **Bases of Competence: An Instrument for Self and Institutional Assessment**. Assessment & Evaluation in Higher Education. Vol. 35, No.4, 419 - 434
- Grasha, A.F.(2002). **Teaching with style**. Retrieved July 20, 2018, from http://ilte.ius.edu/pdf/teaching_with_style.pdf
- Grasha, A.F. & Reichman, S. (1975). **Workshop handout on learning styles**. Ohio: Faculty of Research Center, University of Cincinnati.
- Kiley, M., and Cannon, R. (2000). **Leap into Lifelong Learning**. Retrieved July 20, 2018, from <http://digital.library.adelaide.edu.au/dspace/handle/2440/71214>
- Lewis, D. W. (2007). **A Strategy for Academic Libraries in the First Quarter of the 21st Century**. College & Research Libraries, 68(5),418-434.

McLaughlin, M.W. and Talbert, J.E. (2006). **Building School Based Teacher Learning Communities: Professional Strategies to Improve Student Achievement.**
New York: Teachers College Press.